

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Jolanta Fedak

DSR-IV-0700-65-1-RK/10
dot. BPS/DSK-043-2738/10

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 1.07.2010.

nr 3620 podpis *Bucurka*

Warszawa, dnia 30 czerwca 2010 r.

J. Kojanek
SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 2.07.10
nr 5776 podpis *M*

Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu RP

Szanowny Panie Marszałku,

Odpowiadając na wystąpienie Pana Marszałka z dnia 10 czerwca 2010 r. dotyczące oświadczenia złożonego przez senator Małgorzatę Adamczak podczas 56. posiedzenia Senatu RP w dniu 28 maja 2010 r. w sprawie podjęcia działań mających na celu doprecyzowanie przepisów art. 17 ustawy o świadczeniach rodzinnych, uprzejmie informuję co następuje.

Na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992, z późn. zm.), świadczenie pielęgnacyjne przysługuje z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad:

- 1) osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, albo
- 2) osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Niepełnosprawność nie jest kwestią oceny organu właściwego, ale musi zostać potwierdzona ściśle określonym rodzajem orzeczenia wydanego na podstawie przepisów odrębnych. Sformułowanie „orzeczenie o niepełnosprawności” nie może być rozumiane

w sposób potoczny. W świetle aktualnie obowiązujących przepisów, dla celów pozarentowych, na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, wydawane są: orzeczenia o niepełnosprawności – bez określenia stopnia niepełnosprawności – dla osób w wieku do ukończenia 16 roku życia, orzeczenia o lekkim stopniu niepełnosprawności, orzeczenia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności. Orzeczenia wydawane dla celów rentowych to orzeczenia o niezdolności do pracy lub niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym oraz ewentualnie o niezdolności do samodzielnej egzystencji. Ponadto funkcjonują nadal orzeczenia o zaliczeniu do I, II lub III grupy inwalidów. A zatem orzeczeniem o niepełnosprawności, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych, mogą legitymować się jedynie osoby do ukończenia 16 roku życia.

W odniesieniu do rodzaju orzeczenia, jakim powinna legitymować się osoba wymagająca opieki, aby mogło zostać przyznane świadczenie pielęgnacyjne, przepisy ustawy o świadczeniach rodzinnych są zatem jednoznaczne.

Jeżeli osoba wymagająca opieki jest w wieku do ukończenia 16 roku życia, niezbędne jest orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Ponieważ w przypadku osób do ukończenia 16 roku życia nie orzeka się o stopniu niepełnosprawności, nie każde orzeczenie o niepełnosprawności jest podstawą do przyznania świadczenia pielęgnacyjnego opiekunowi tej osoby, ale jedynie takie orzeczenie o niepełnosprawności, które zawiera łącznie dwa ww. wskazania. Brzmienie art. 17 ust. 1 ww. ustawy w tym zakresie nie uległo zmianie od dnia 1 września 2005 r. Na podstawie informacji przekazywanych do Departamentu Polityki Rodzinnej MPiPS przez organy realizujące ustawę o świadczeniach rodzinnych w ostatnich latach zasadnym jest stwierdzenie, że sformułowanie „orzeczenie o niepełnosprawności” nie budzi wątpliwości interpretacyjnych. Nasuwa się zatem wniosek, że opisana w ww. oświadczeniu sytuacja należy do jednostkowych.

Natomiast osoby powyżej 16 roku życia powinny legitymować się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Znaczny stopień niepełnosprawności w rozumieniu art. 3 pkt 21) ustawy o świadczeniach rodzinnych oznacza:

- niepełnosprawność w stopniu znacznym w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,

- całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji orzeczoną na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- stałą albo długotrwałą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym i do samodzielnej egzystencji orzeczoną na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników w celu uzyskania świadczeń określonych w tych przepisach,
- posiadanie orzeczenia o zaliczeniu do I grupy inwalidów.

Potwierdzeniem spełnienia przesłanki legitymowania się przez osobę wymagającą opieki odpowiednim orzeczeniem o niepełnosprawności lub o znacznym stopniu niepełnosprawności dla organu wydającego decyzję w sprawie świadczenia pielęgnacyjnego jest dokument wydany przez uprawniony podmiot np. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. W przypadku gdy do wniosku zostało dołączone orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym, niezależnie od zawartych w nim wskazań, nie jest to orzeczenie o niepełnosprawności o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych. Jeżeli strona jest niezadowolona z orzeczenia wydanego przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, przysługuje jej odwołanie do Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w terminie 14 dni od daty jego doręczenia, a od orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności – odwołanie do Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Ponadto, w przypadku zmiany stanu zdrowia, osoba niepełnosprawna posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności może wystąpić z wnioskiem o ponowne wydanie orzeczenia uwzględniającego zmianę stanu zdrowia.

W odniesieniu do drugiej z poruszonych w ww. oświadczeniu kwestii, dotyczącej wyłączenia, na podstawie art. 17 ust. 5 pkt 2 litera a) ustawy o świadczeniach rodzinnych, możliwości przyznania prawa do świadczenia pielęgnacyjnego w sytuacji, gdy osoba wymagająca opieki pozostaje w związku małżeńskim informuję, że świadczenie to adresowane jest przede wszystkim do rodziców sprawujących opiekę nad niepełnosprawnymi dziećmi, również pełnoletnimi. Świadczy o tym sposób określenia przez ustawodawcę zakresu podmiotowego prawa do świadczenia pielęgnacyjnego od samego początku obowiązywania ustawy o świadczeniach rodzinnych tj. od 1 maja 2004 r. Z dniem 2 stycznia 2009 r., na skutek Wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 lipca 2008 r. sygn. akt P 27/07 (Dz. U. Nr 138, poz. 872) orzekającym o niezgodności z Konstytucją RP art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych w zakresie w jakim uniemożliwiał nabycie

prawa do świadczenia pielęgnacyjnego innym niż rodzice osobom obciążonym obowiązkiem alimentacyjnym wobec osoby wymagającej opieki, rozszerzeniu uległ katalog osób, którym przysługuje prawo do świadczenia pielęgnacyjnego na wszystkie osoby zobowiązane do alimentacji wobec osoby wymagającej opieki. Jednakże również aktualne brzmienie art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych przemawia za tym, że to rodzice niepełnosprawnych dzieci są głównym adresatem świadczenia pielęgnacyjnego z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej. Zgodnie ze wskazanym przepisem, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego przysługuje:

- 1) matce albo ojcu lub
- 2) innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.) ciąży obowiązek alimentacyjny,
- 3) opiekunowi faktycznemu dziecka (tj. osobie faktycznie opiekującej się dzieckiem, która wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka).

Należy również podkreślić, że w uzasadnieniu wskazanego wyroku z dnia 18 lipca 2008 r. Trybunał Konstytucyjny zwrócił uwagę, że orzeczenie o niekonstytucyjności dotyczy wyłącznie art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych, natomiast organ wydający decyzję w sprawie przyznania prawa do świadczenia pielęgnacyjnego musi wziąć pod uwagę także inne przepisy ustawy określające warunki nabywania prawa do tego świadczenia, w szczególności przepis art. 17 ust. 5 pkt 2 litera a) ww. ustawy. Zgodnie ze wskazanym przepisem, świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli osoba wymagająca opieki pozostaje w związku małżeńskim. Jest to przepis powszechnie obowiązującego prawa i organ właściwy nie ma podstaw do jego pominięcia przy ustalaniu prawa do świadczenia pielęgnacyjnego. O zgodności przepisów ustaw z Konstytucją rozstrzyga Trybunał Konstytucyjny, a organy administracji publicznej nie posiadają takiego uprawnienia.

Zakres pomocy państwa dla rodzin osób niepełnosprawnych jest uzależniony od ograniczonych możliwości finansowych państwa. Od 1 stycznia 2010 r. zostało zniesione kryterium dochodowe przy ustalaniu prawa do świadczenia pielęgnacyjnego, co powoduje wzrost liczby osób korzystających z tego świadczenia i w związku z tym zwiększenie wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na realizację świadczeń opiekuńczych.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej monitoruje realizację świadczeń opiekuńczych, m.in. poprzez korespondencję nadsyłaną przez realizatorów świadczeń i przez

obywateli, a także poprzez kwartalne sprawozdania rzeczowo-finansowe przesyłane przez gminy za pośrednictwem Wydziałów Polityki Społecznej przy urzędach wojewodów. Prowadzone są analizy dotyczące weryfikacji rozwiązań z zakresu świadczeń rodzinnych. Jednakże ewentualne projekty w tym zakresie są silnie uzależnione od kondycji finansów publicznych.

Należy podkreślić, że uwzględnienie szczególnych przypadków dotyczących usług pielęgnacyjnych, zwłaszcza wobec dorosłych osób niepełnosprawnych, jest realizowane w trybie rozwiązań systemu pomocy społecznej, a nie świadczeń rodzinnych. Jest to również temat związany z opracowaniem założeń dla tworzenia systemu ubezpieczenia pielęgnacyjnego, nad czym prace prowadzone są w Senacie, pod kierunkiem senatora Mieczysława Augustyna.

Z szacunkiem

MINISTER
wz.
Jarosław Duda
SEKRETARZ STANU